

Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta... (Cinc poemes, cinc aiguaforts, primer recull)
Text: Julià Guillamon Mota

Roser Bru Llop, Miquel Plana Corcó, Josep Vicenç Foix Mas (J. V. Foix)

1979

Aiguafort sobre paper

15,2 x 16,7 cm

Museu d'Art de Girona. Núm. reg. 131.098-5.

Fons d'Art Diputació de Girona.

«Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta» és un sonet del llibre *Sol, i de dol* (1947) de J. V. Foix. Roser Bru el va il·lustrar a la carpeta de gravats *Cinc poemes/Cinc aiguaforts*, publicat el 1979 per les edicions Rosembach de Miquel Plana. A més de Roser Bru, hi van col·laborar Francesc Artigau, Francesc Todó, Serra de Rivera i Miquel Vilà, que van recrear els poemes «Plou» i «Símbols» de Josep Carner, «Boira» de Gabriel Ferrater i «Ah! si amb levites de verda llustrina» de J. V. Foix.

Roser Bru va gravar dos cossos ajaguts i enllaçats. La dona de bocaterrosa, ensenyant les natges. El que sembla l'home, recolzat sobre el maluc, al costat seu. Foix descriu el moment just després de l'amor. En paraules del poeta i crític Josep Romeu i Figueras: «Insatisfacció i buidor que experimenten els amants després de llur unió carnal, que constitueix, tanmateix, una set pregona d'infinitud, l'efecte d'una joiosa crida com si el morir fos accés i camí a un univers nou i inconnegut, una victòria damunt l'instant transitori i un arrelament a la terra i al món». Bru s'allunya de la dimensió metafísica del poema de Foix, introduint-hi complicitat, sensualitat i tendresa.

35/100

Roma Bm

¿Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta
Que ens som estranys en ignorat jardí
I rebutgem, sedents, nèctars i vi
Enyoradissos d'una deu incerta?

¿Quin gai tremir de veus en nit coberta
Ens ajuntà clement, com si el morir
Fos per tu i jo integrats, llindar i camí
D'alba latent dellà l'angoixa oberta?

Aquestes veus, i el mar, i el moviment
De llums i tons somorts a l'aventura,
Són un fendir l'Instant amb el seny mort.

Closos els ulls, i al dolç batec del cor,
Vivim, enllà del Temps, l'altre Element
Amb aigua i foc, i vents sense captura.

J.V. Foix

«Poetes tingueu mesura/us canten massa sovint/la cançó entra molt fàcil/però més fàcil va sortint», cantava Francesc Pi de la Serra a la cançó «Bona nit» del disc *Disc-conforme* (1971). Des de finals dels anys seixanta i al llarg de tota la dècada dels setanta, els poetes ocupen un lloc a la cultura del país que no han tingut mai més.

En aquest context, Miquel Plana impulsa la col·lecció *Cinc poemes/Cinc aiguaforts*. En la primera carpeta, del 1979, hi conviuen Roser Bru, al costat de Francesc Todó (n. 1922), Francesc Artigau (n. 1940), Miquel Vilà (n. 1940) i Xavier Serra de Rivera (n. 1946). Nascuda el 1923, Roser Bru és gairebé contemporània de Todó, tot i que ha viscut una experiència molt diferent: un primer exili a l'època de la dictadura de Primo de Rivera, seguint el pare polític catalanista, i un segon exili, amb setze anys, el 1939, que la va dur a Xile. Todó i Bru comparteixen la lluita per ser artistes. Todó s'ha enfrontat amb la família. Bru ha hagut d'esperar fins al 1956 per fer el pas. Aquell any, entra al Taller 99 Grabado, iniciat per Nemesio Antúnez a Santiago de Xile. El 1958 torna per primer cop a Catalunya i connecta amb els artistes de la seva edat: Josep Maria Garcia Llorc, Albert Ràfols-Casamada, Maria Girona i Francesc Todó. La família Aguadé-Bru manté els lligams amb el país: la germana del seu marit Cristian Aguadé, Carme Aguadé, està casada amb Frederic Rahola, impulsor de l'editorial Teide. Roser Bru forma part del moviment artístic de Catalunya malgrat viure a l'exili.

Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta... (*Cinc poemes, cinc aiguaforts, primer recull*), 1979. Museu d'Art de Girona. Núm. reg. 131.098. Fons d'Art Diputació de Girona.

La sèrie de gravats *Made in Spain*, que va exposar el 1966 a la Sala Gaspar, connecten amb les obres dels artistes de l'Estampa Popular Catalana, entre els quals hi ha Francesc Artigau. És un art descarat, provocador i molt crític. Viure a Xile permet a Roser Bru dissecar el món ranci de Barcelona, amb els senyors carques, les senyores pones i les niñas bien. És un moment extraordinari de la cultura catalana, que va donar lloc a un art autènticament popular. El gravat era una manera de fer arribar la creació artística a moltes famílies que difícilment haurien pogut adquirir un quadre. Joves professionals que es compraven els mobles a La Cantonada de Jordi Vilanova, a Tírvia d'Enric Clusellas o els més senzills, de Mobles Maldà. Quan el 2005 vaig visitar per primera vegada Muebles Sur, el negoci de mobles de Cristian Aguadé a Santiago de Xile, em va ensenyar unes litografies de Wifredo Lam que havia tingut a la venda a la botiga, al costat dels mobles de Germán Rodríguez Arias. L'art formava part d'un projecte de vida.

A finals dels setanta, quan es va publicar *Cinc poemes/Cinc aiguaforts* l'ambient era un altre. Després de la mort de Franco, hi havia hagut un tomb en la cultura, que es va traduir en una recuperació del sentit íntim. Després de més d'una dècada de projectes col·lectius, manifestos, grups de treball, assemblees i recitals, els escriptors i els artistes busquen la reflexió i el recolliment.

El gravat de Roser Bru per a *Cinc poemes/Cinc aiguaforts* il·lustra «Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta», un sonet del llibre *Sol, i de dol* (1947) de J. V. Foix, que la crítica —Pere Gimferrer, Josep Romeu i Figueras, Xavier Lloveras i Albert Roig— ha interpretat com una expressió del desig de transcendència, més enllà de l'amor físic. Bru pren la imatge del primer quartet:

Com és la carn, guanyat el goig, d'inerta
que ens som estranys en ignorat jardí
i rebutgem, sedents, nèctars i vi,
enyoradissos d'una deu incerta?

Grava amb el burí dos cossos —dona i home— estirats al llit després de l'acte sexual («guanyat el goig»). Però no són dos cossos inerts, estranys en el jardí de l'amor, associats del tot, enyoradissos d'un beuratge que no els pot oferir la carnalitat. El cos de la dona, que ensenya el cul rotund i el darrere de les cuixes, no és un cos espiritual. I el cos de l'home, que es gira discretament, encara menys: sembla desaparèixer en el cos d'ella. El gest de la cama de l'home, que es vincula cap enrere, juganer, dona moviment a l'escena. La parella que acaba de fer l'amor s'acaronen, s'estima, comparteixen una dolçor i una complicitat que falten del tot en el poema de Foix, on l'amor és un pretext d'exploració metafísica.

Bru introdueix en la composició un element abstracte: una gran taca negra que entra per la part de dalt del gravat i esborra els caps de les figures. Aquesta taca es pot interpretar de diferents maneres. Fa que l'escena sigui intemporal i les figures, simbòliques: uns amants arquetípics, en un llit abstracte. També pot voler dir: l'amor ha derrotat el pensament, la raó. Els amants de Bru no rebutgen nèctars i vi. Ben al contrari. L'artista exalta la plenitud del cos i de l'amor en un espai íntim preservat.

Des d'aquest punt de vista connecta plenament amb l'esperit del temps. En la seva interpretació del poema «Pluja» de Josep Carner, Vilà retrata un interior amb una taula i un gerro, davant d'una finestra. En els altres gravats de la sèrie, Artigau va fer el retrat d'un rostre femení de tres quarts, Serra de Rivera reproduceix un camp de tennis encerclat per un reixat amb orenetes volant i Todó, un bust de dona en un autobús. Interior i exterior, concentració en un mateix, intimitat. *Cinc poemes/Cinc aiguaforts* del 1979 és una peça molt representativa d'un moment de canvi.

Roser Bru va tornar a participar en les carpetes de Miquel Plana, el 1981, amb un gravat a partir d'un poema de Clementina Arderiu, «Parlo només...»: en aquest cas són dos dorments que comparteixen coixí, i s'abriguen amb una flassada. La imatge fa referència als versos:

Parlo només
per ajuntar sentits ocults
al desesper de ma fatiga.

És la creació d'una nova solidaritat, basada en la consciència individual.